

HELI RYHTYY YSTÄVÄKSI

Simo
Ojanen

HELI RYHTYY YSTÄVÄKSI

Simo
Ojanen

Simo Ojanen

Heli ryhtyy ystäväksi

SAGA Egmont

Heli ryhtyy ystäväksi

Cover image: Shutterstock

Copyright © 1981, 2020 Simo Ojanen and SAGA Egmont

All rights reserved

ISBN: 9788726486278

1. e-book edition, 2020

Format: EPUB 2.0

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means without the prior written permission of the publisher, nor, be otherwise circulated in any form of binding or cover other than in which it is published and without a similar condition being imposed on the subsequent purchaser.

SAGA Egmont www.saga-books.com - a part of Egmont,
www.egmont.com

Missä on Sipulimummo?

Helillä oli jotenkin kiehkurainen olo, kun hän tarrasi ulko-oven kahvasta. Hän oli voittaja: ensimmäinen koulupäivä oli onnellisesti takana päin. Aamulla hän oli melkein vapissut. Hän oli silmälasien kanssa eka kertaa koulussa. Se oli tuntunut etukäteen karmealta, mutta ihan turhaan hän oli pelännyt. Totta kai kaverit ne huomasivat, mutta ei siitä sellaista numeroa tehty kuin hän oli pelännyt ja kuvitellut.

Kouluun meni muuten kumman mielellään, vaikka ulkona oli vielä melkein täysi kesä. Aurinko paahtoi, ruoho hehkui syvän vihreänä, puissa ei ainoatakaan kellastunutta lehteä. Oli mukavaa tietää, mitä kavereille kuului. Minkälaisia kuteita, kenkiä, hiusmuotia ja mitä järisyttävää kullekin oli sattunut kesän aikana.

Kuudes A-luokka näytti olevan voimissaan: entisen viidennen B:n porukkaa miltei järjestään. Vain pari poikaa oli muuttanut jonnekin kaupungin laitamille omakotitaloihin. Sama ope, samat puheet ja sama meno heti ensimmäisestä tunnista.

Heli avasi nyrkkinsä. Laskoksista purkautui hänen vähintään kymmeneen kertaan taittamansa muovipussi. Sen hän oli siepannut aamulla mukaansa siltä varalta, että »Kyssä» olisi jakanut kirjoja. Mitä vielä. Kirjat olivat kuulemma jossakin oppimateriaalikeskuksessa, mutta niitä ei ollut vielä ehditty jakaa kouluihin asti. Huomenna sitten. Päästiinpä ainakin läksyistä ensimmäisenä päivänä.

Hissi oli alhaalla. Hän painoi pikkusormella neloseen ja säikähti vilkaistessaan kuvaansa peilistä. Oliko tuo pörröpää pulloposki tosiaan koululainen Heli Rantanen,

kaksitoista vuotta ja risat, viisi paikkaa hampaissa ja kolmenkymmenenseitsemän numeron jalka.

Hissi vingahti ja lonksahti ja päätti pysähtyä. Heli kaivoi taskusta avainkotelon ja jäi kuulostelevaan ääniä käytävässä. Ylhäältä kuului kiihtynyttä puhetta. Siellä paahtoi joku nainen ja välillä kaikui matala miehen ääni. Mies köhi ja ryiskeli yhtenäen ja Heli arvasi näkemättäkin, että siellä oli Vennu, talonmies.

- Mulla on semmonen tunne, että ainakin kaks kolme viikkoa, kumisi Vennun ääni käytävässä.

- Ihan totta. Kunnei vaan ole mitään. Hain teidät, kun aattelin ittekseni että jotain on...

Heli tunnisti toisenkin äänen. Se oli se kärsivän näköinen nainen, joka asui yläkerroksissa, viidennessä tai kuudennessa. Heli hivuttautui vaivihkaa portaita ylöspäin.

- Mutta ei aina tartte sitä pahintakaan aatella, Vennun käreä ääni liekkui kylmänsinisissä seinissä.

- Mutta eikös talonmiehellä ole yleisavaimet? joku puhui hiljaisella äänellä. Siellä oli joku kolmaskin. Vielä pari askelmaa ja Heli pystyi näkemään porrastasanteelle.

Vennu ja yläkerroksien nainen seisoivat nokatusten, ja kauempana hissien vieressä oli pieni köyry nainen, jota Heli ei ollut nähnyt aikaisemmin. Saattoi hänkin tietysti asua talossa; kahdeksan kerrosta ja joka kerroksessa viidet porukat. Ei kaikkia asukkaita voinut tuntea ja tässä talossa vaihtui väki tiheään. Melkein aina muuttoauto portaitten edessä.

- Hei tyttö, oletkos sinä nähnyt rouva Tuomelaa vähään aikaan?

Heli rohkaistui lähemmäksi, kun häneltä kerran kysyttiin.

- Ai niin ketä?

- Sitä vanhaa rouvaa, joka asuu tässä neljässäkymmenessä yksikseen?

- Sellainen pienikokoinen harmaahiuksinen, yläkerroksien nainen selitti.- Hyvänen aika, täytyy sinun muistaa. Sehän on aina ollut kova juttelemaan lasten kanssa.

- Ai sipulimummo! Heli samassa tajusi.

- Sipulimummo? Vennu tuijotti.

- Me on sanottu sitä vaan kavereitten kesken Sipulimummoks. Kun se aina puhuu niistä sipuleistaan. Että kuinka ne on terveellisiä ja kuin niitä pitää syödä joka päivä että pysyy terveenä. Eiks se ole semmonen silmälasipäinen, lyhyt ja kulkee aina päällystakki päällä, vaikka ulkona olis kummonen helle?

- Kyllä tuo sopii Tuomelan rouvaan, köyry nainen hymyili.

- No? Oletkos sinä lähiaikoina nähnyt sitä, meinaan häntä? Vennu yski ja puhui.

Sipulimummo... Heli pysähtyi muistelemaan. Ennen maalle menoa hän oli nähnyt Sipulimummön Melkein päivittäin, mutta ei kai enää loppukesästä ollenkaan. Yhtenä päivänä he vitsailivatkin tyttöjen kanssa, että Sipulimummo on matkustanut jonnekin maalle rohmuamaan sipuleita talven varoiksi. Marjukka keksi, että se töräyttää taksilla talon eteen ja koko taksi pursuilee sipuleita niin, että taksikuski ja Sipulimummo pitää väkisin kiskoa autosta pois. Ja niitten silmät ovat vuotaneet sipulien takia vettä niin, että auton lattia lainehtii kyynelistä.

- En mä ole tainnu nähdä sitä koko syksynä.

- Siinä kuultiin, Vennu vilkaisi merkitsevästi naisiin. Mitä ne oikein kuvittelivat? Heliä huvitti kolmikön jännittynyt salakähmäinen asento. Vennu ja naiset olivat kuin hahmoja vanhasta raappiinturieesta jännityselokuvasta. Vennu vitsaili tavallisesti yhtenäin; nyt hän oli vakava ja totinen kuin päivänavaaja koulussa.

- Vaikka sinäkin olet koko suven täällä ollut, Vennu jatkoi harvakseen ja raaviskeli mietteliäänä päätään.

- En mä ihan koko suvee. Mä olin koko heinäkuun mummun ja papan luona maalla.

- Mutta kuitenkin, yläkerroksien nainen sanoi painokkaasti.

- Mutta tämän elokuun hän on ollut täällä kokonaan? köyry nainen sanoi.

Joo. Tai oltiin me Turussa viime viikonvaihteessa. Tultiin maanantaina.

- Mutta kuitenkin, yläkerroksien nainen puhui kuin levyttä.

- Onks sille rouva Tuomi...?

- Rouva Tuomela.

- No Tuomela sitten. Onks sille sitten sattunu jotakin? Eiks se vastaa ovikellon soittoon?

- On tässä soiteltu, Vennu puhui. - Kohta puoli tuntia rämpytelty.

- Minä olen monena päivänä kuulostellut oven takana, yläkerroksien nainen tunnusti.

- Jos se on matkoilla?

- Matkoilla, köyry nainen maisteli sanaa ja hymyili ylimielisesti. - Mihin vanha ihminen kotoaan lähtee!

- Missä se sitten voi olla? Heli puuskahti viattoman tietämättömänä. Outoa, että heti nostettiin tuommoinen mekkala, kun jotakin ihmistä ei ollut nähty vähään aikaan.

- Nii...iin, huohti köyry nainen ja tarttui seinästä kuin olisi ollut kaatumaisillaan.

Heli aavisti jotakin synkkää. Sanat leijailivat salattuja merkityksiä kantaen kalseassa käytävässä. Vältettiin katsomasta toista silmiin. Käytävässä oli värisyttävää uhkaa.

Vennu hytkähti liikkeelle aivan kuin olisi riuhtaissut itsensä irti jostakin lumouksesta, astui askeleen ja rämisytti

ovikellon nappulaa monta kertaa peräkkäin. Ääni sirahdelti terävänä jossakin sisällä ja tukehtui kuuluvista.

- Mutta onhan teillä se yleisavain, jolla pääsee joka paikkaan?

Vennu niiskautti hihaansa, kaivoi lopulta avainnippun taskustaan ja valitsi niistä yhden.

- Kyllä avain on.
- Hän avaa sitten vaan.
- Ihan totta.

Vennu oli jo työntämässä avainta lukkoon, kun jähmettyi sijoilleen.

- Jos pitäisi hakea poliisi mukaan?
- Mitä poliisia tässä tarvitaan. Ovi auki vaan!
yläkerroksien nainen komensi. - Ja haetaan sitten poliisi, jos tarvitaan.

Vennun epäröivä, harhaileva katse osui Heliin.

- Mutta sinä lähdet tyttö kyllä kotias siitä!
- Mitä varten?!
- Eihän sitä tiedä..., köyry nainen soperteli.
-... mitä siellä on, toinen nainen jatkoi puhetta.
- Mutta oottehan tekin, Heliä sieppasi naisten holhoava äänensävy.

- No no no, Vennu rauhoitti. - Aikuisten kanssa on eri.
- Mitä te sitten oikein uskotte? Heli puuskahati. - Että mummo on murhattu, mitä? Kaamea kuristaja liikkeellä tornitalossa, vai?

- Tyttö tyttö, köyry nainen heristi tuomitsevasti sormea.
- No, menhän nyt jo siitä, Vennu kiirehti.
- Tornitalon agentit, Heli heitti kolmikolle ja lähti loikkimaan alas portaita. Mieli teki sanoa muutakin, mutta Vennu oli kuitenkin sen verran kiva, että sen kanssa oli hyvä olla väleissä.

Heli riuhtaisi kotioven auki ja vetäisi samantien kiinni niin, että koko käytävä kajahti. Sama tuttu seisova kotihaju.

Kaikki ikkunat tietysti kiinni. Heli harppoi avaamaan keittiön ja oman huoneensa ikkunat selkosen selälleen.

Isä ei ollut kotona. Sen aavisti, vaikkei olisi vilkaissutkaan makuuhuoneeseen. Se oli taas jossakin kierroksellaan- Työnhaussa, niin kuin se itse sanoi. Eilen se tuli kuitenkin vastaan kadulla niin humalassa, ettei edes tuntenut häntä eikä ketään muutakaan.

Heli laski hanasta kylmää vettä altaaseen, otti kaapista lasin ja laski täyteen. Kylmää ja hyvää. Hän hiipi eteiseen ja pysähtyi kuuntelemaan. Puheen sorinaa. Ne olivat vielä käytävässä. Hän raotti varovaisesti postiluukkuja ja painoi korvansa aukon lähelle.

- Eikö se jo aukene? siellä hoputettiin.

Kohta. Vie tämä oman aikansa yleisavaimellakin.

Toinen nainen puhua sopotti niin hiljaa, ettei sänoista saanut selvää. Samassa siellä helähti ovi auki. Käytävässä oli pitkään omituisen äänetöntä.

Heli työnsi oven hiljaa auki. Hän tarkisti, että avain oli mukana ja työnnälsi oven samantien kiinni. Hän lähti hiipimään ylätasannetta kohti.

- Kauheeta kuinka paljon täällä on lehtiä!

- **Ainakin** puolen vuoden lehdet! Katsokaa, tässä on kesäkuun lehti.

- Antakaas kun minä raivaan lehdet pois tieltä, Vennu esitti. Kuului lehtien kahinaa ja läiskettä. Heli nousi äänettömästi portaita. Naiset seisoivat Sipulimummon ovisuussa ja kurkkivat uteliaina sisään.

- Nyt mahtuu, mutta on täällä kamala haju!

- Voi että... niin onkin.

työntyivät Vennuri jäljessä sisään. Heli harppoi loput portaat ylös. Kun hän oli ylittämässä Sipulimummon kynnystä, kimakka parkaisu sai hänet jähmettymään kesken askeleen.

Oli kauan lamraannuttavan äänetöntä. Hissi nytkähti yläkerroksissa liikkeelle ja laskeutui kitisten alas. Suuri kerrostalo kaikui ja kumahteli.

- Kauheeta... voi hyvä luoja sentään!

Yläkerroksien nainen hoippui takaisin ovelle läähättäen ja sydänalaansa painellen. Kalvakat kasvot nykivät oudosti. Vennu tuli ja talutti toista naista, joka suorastaan tärisi. Vennu soperteli jotain epämääräistä ja horjahteli Helin ohi käytävään. Tuskin kukaan edes tajusi, että Heli oli siinä.

Heli pakotti itsensä Sipulimummon ovesta sisään. Toinen puoli hänessä taisteli koko ajan vastaan. Mutta hän liikutti jäseniään väkisin. Hän kulki lehtiröykkiön keskelle raivattua väylää kuin itselleen vieras ihminen.

Vastaan tunkeva lemu oli tainnuttava. Sisällä huoneessa paistoi aurinko. Pölyhiukkaset leijuivat ylös alas. Huone näytti tyhjältä.

Seinällä pieni ryijy ja Jeesuksen kuva verinen orjantappurakruunu päässä. Iso pöytä, kellastunut pöytäliina ja ympärillä tuolit. Peräseinällä kirjahylly, valokuvasuurenoksia, kukkamaljakolta ja hyllykön edessä...

Helin katse jähmettyi. Nojatuolissa Sipulimummo pää notkahtaneena eteen! Koko huone mustanaan kärpäsiä. Kouristuneet luiset kädet. Kärpäset ja kuolema!

Hän ei voinut enää katsoa. Hän säntäsi ulos, kompastui lehtiröykkiöön, nousi voihkien ja törmäsi käytävässä läähättävään köyryyn naiseen. Heli juoksi portaat alas ja ulos valoon. Hän pysähtyi huohottamaan vasta hiekkalaatikon luona. Talonmiehen Sanna tuijotti häntä kummissaan kymmenien hiekkakakkujen keskeltä.

Äkkiä koko talo tuntui luhistuvan häntä kohti. Kiviseinä romahti suoraan päin. Talonmiehen Sannan itku leikkasi ilmaa ja sitten jymähti silmiin pimeys.

Suklaata Heli...

Heli kyllä tajusi, että oli kotona omassa sängyssään. Kuuli, kuinka käytävä oli täynnä ääniä. Hissi kolisi edestakaisin. Kuin unien takaa hän kuuli ovien helähtävän auki ja kiinni. Käytävässä täytyi olla paljon ihmisiä. Hissi toi koko ajan lisää, ovet jymähtelivät. Kuinka ne mahtuivat sinne. Mistä ne kaikki tiesivät tulla. Hän makasi sängyssä, silmät kiinni ja kuunteli, kun talo eli. Niin kuin kaikki talon ihmiset olisivat olleet liikkeellä yhtä aikaa.

Hän kuuli kun kotiovi avattiin. Askeleista hän tunnisti, että tulija oli isä. Se vei jonkin kilahtelevan kantamuksen keittiöön, palasi huohottaen eteiseen, riisui kengät ja tassutteli huoneesta huoneeseen. Se tuli hänen huoneensa ovelle, askeleet pysähtyivät. Hiljaisuus. Hän esitti nukkuvaa ja olikin unenhorrokseen uppoamaisillaan. Kuin syvään lämpöiseen veteen. Pois täältä.

- Heli.

- Kuules Heli.

Hän kellui äänettömydessään ja odotti. Isä käveli huoneessa ja pysähtyi.

Heli, ota suklaata. Tules likka ottaan.

Hän tiesi katsomattakin: isä horjui sängyn vieressä käsi ojossa, suklaatanko kohta tahmeana vellinä isossa kourassa. Isä silmät harhailevina, kumarana, haisevana, kyssäniskaisena, mutta yrittäen pysyä hänen nähtensä mahdollisimman vakaana ja horjumatta.

- Suklaata Heli, isä huokaisi ja kääntyi pois, törmäsi oveen, sähähti jotain itsekseen ja marssi keittiöön. Kuului, kun se avasi jääkaapin oven, lorotti jotain lasiin ja joi. Pitkä

hiljaisuus ja Heli oli taas vajoamassa horteeseen, kun askeleet tömhtelivät huoneessa.

- Heli. Herääs ny. On suklaata.

- Heli. Isä voi päästä huomenna töihin. Vaikka lähdetään kohta elokuvaan koko porukka. Lumikki ja kääpiöt ja Aku Ankka mitä niitä on. Töihin Heli. Jos hyvin käy.

Isä istui sängyn laidalle ja rupesi tuuppimaan. Viinainen hengitys löyhähti.

- Heli. Suklaata.

Heli kimposi parkaisten ylös isän käsien alta.

- Anna mun olla!

Isä repi kuin raivossa suklaapakkausta auki.

Suklaata valui norona sormien raoista peitteelle.

- Katto nyt! Sä tahrit mun petini ja kaikki. Pois täältä senkin..., hän rupesi takomaan isää selkään ja mieleen sävähti, että pienempänä tämmöinen reuhtominen oli leikkiä. Hän ajoi isää takaa pitkin huoneita. Isä retkotti hervottomana keskellä olohuonetta ja nauraa hohotti, vaikka hän hakkasi voimiensa takaa. Silloin hän uskoi, että isän rinta oli kovaa rautaa. Se kumisi kuin rumpu.

Nyt hän takoi isää tosissaan. Hän halusi, että isään sattuisi.

- Lopeta, mikä sua likka oikein riivaa! isä herpaantui ja tuuppi häntä kauemmaksi. - Isäs tulee kotia ja sinä rupeet heti raivoomaan. Olet niinkun äites vai onkos äiti käseny sun olla tommonen. Mutta huomenna mennään likka töihin.

- Älä viitti. Sä oot puhunu tota jo kymmenen kertaa. Sä et enää itsekään usko tohon.

Isä yritti irrottaa paperia suklaasta, joka oli enää pelkkää vetelää tahnaa.

- Töihin mennään vaikka mikä olis. Urakkatyö ja heti ensimmäisestä ylityötunnista kakssataaprosenttinen. Ostetaan sulle Heli sitten vaikka piano. Saat rimputella.